

Asia: VN/11443/2021

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?**

Asiakkuusmarkkinointiliitto (ASML) toteaa kannattavansa yleisesti esteettömyysdirektiivin tavoitteita. On tärkeää edistää vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä sisämarkkinoiden vapaata toimivuutta. Luonnoksessa on nostettu esiin esimerkiksi verkkokaupat ja henkilöliikenne niinä toimialoina, joihin veloitteiden aiheuttamat kustannukset tulevat erityisesti kohdistumaan. Mutta kustannuksia kohdistuu merkittävästi myös toimijoihin, joita luonnoksessa ei ole mainittu lainkaan. Esimerkiksi terveystalvaeluita tarjoavan yrityksen etävastaanottopalvelun toteuttaminen tulisi käsittääksemme esityksen mukaisesti edellyttämään chat- tai automaattisen puheen tekstitysominaisuuden käyttöön ottamista. Tällöin kyseeseen tulisi todennäköisesti tilanne, jossa asiakkaan potilastietoja joudutaan tallentamaan ja muutoin käsittelemään pilvipalvelussa, mikä aiheuttaa merkittäviä haasteita arkaluonteisten henkilötietojen lainmukaiselle käsittelylle. Vaikka yksityisiä sote-palveluita tuottavia yrityksiä on Suomessa lukumääräisesti suhteellisen vähän, laajojen potilastietomäärien käsittelyn muuttaminen aiheuttaa näille toimijoille merkittäviä lisäkustannuksia esteettömyysvaatimusten käyttöönotossa.

Aiemman valmistelun yhteydessä tilattu konsulttiselvitys on laaja mutta näkemyksemme mukaan riittämätön. Konsulttiselvityksessä mainituissa kustannusarvioissa jää epäselvyyttä siitä, miten erityyppiset kustannukset tulevat jakautumaan eri toimijoiden ja toimialojen kesken ja miten verkkokauppojen kokonaismäärä on laskettu. Verkkokaupan volyyymi on kasvanut viime vuosina, ja erityisesti pandemia on kasvattanut verkkokaupan osuutta sekä kulutushyödykkeiden että palveluiden myyntikanavana. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että verkkokauppaa koskevia kustannuksia analysoidaan tarkemmin. Moni selvityksen laskelmista pohjautuu oletuksille. Jatkovalmistelussa taloudellista vaikutustenarviointia tulisikin laajentaa ja sen taustatietoja täsmentää.

Näemme kansallisen sääntelyn osalta erittäin tärkeäksi myös sen välttämisen, että suomalaisten yritysten tarjoamia palveluita ja digitaalisia tuotteita rasitetaan tarpeettoman monimutkaisella lainsäädännöllä ja epäselvällä soveltamiskäytännöllä, jolla saatetaan heikentää tuotekehitystä, kilpailukykyä ja myös esteettömyysvaatimusten tasapainoista kehitystä. Onkin perusteltua, että direktiivi implementoidaan kansallisesti minimitasoisena, myös unionintasaisen harmonisoinnin vuoksi. Jatkovalmistelussa olisi tehtävä kattava kansainvälinen vertailu sen varmistamiseksi, ettei Suomessa säädetä yrityksille epäedullisempaa sääntelyä kuin muut EU-jäsenvaltiot säättävät direktiivin johdosta.

Koska esteettömyyden täydellinen toteutuminen on esimerkiksi digitaalisten tuotteiden ja verkkokaupan osalta hyvin vaikeaa, tulisi kansallisen lainsäädännön pyrkiä tukemaan ratkaisuja, jotka parhaalla mahdollisella tavalla edistävät laitteen tai palvelun esteettömyyttä sen sijaan, että keskitytään valvonta- ja sanktiojärjestelmän luomiseen. Esimerkiksi vaatimus digitaalisten tuotteiden tarjoamisesta saataville useamman kuin yhden aistikanavan kautta tulee todennäköisesti työllistämään direktiivin soveltamisalaan kuuluvia yrityksiä huomattavasti.

On todellinen riski, että esteettömyysvaatimusten implementoinnista tulee raskas ja byrokraattinen, mikä voi johtaa siihen, että yritykset pyrkivät täyttämään vain välttämättömät minimitoimenpiteet, eikä tämä kannusta aidosti esteettömyyden mahdollistavien innovaatioiden kehittämiseen tavalla, jonka keskiössä on palvelun käyttökokemus. Raskas ja jäykkä direktiivin täytäntöönpano ei edistäisi palveluiden joustavaa esteettömyyskehitystä.

Direktiivin aiheuttamiin vaatimuksiin valmistautumiseen tarvitaan yrityksissä pitkä siirtymäaika. Ehdotetut muutokset tulevat asettamaan laajasti toiminnallisia vaatimuksia yrityksille, minkä vuoksi yritysten vastuulla on suunnitella ja valmistaa vaatimukset täyttäviä tuotteita sekä suorittaa itsearviointi vaatimusten täyttymisestä. Verkkosivuihin, mobiiliapplikaatioihin, maksupäätteisiin, itsepalveluautomaatteihin ja moniin taustajärjestelmiin liittyvät tietojärjestelmäprojektit pitää suunnitella ja toteuttaa ajoissa. Mitä monimutkaisempi toimintaympäristö on, sitä enemmän vaaditaan eri hankkeiden keskinäistä koordinoitua sekä testausta. Yritykset tulevat tarvitsemaan myös esteettömyyden auditointipalveluita. Näkemyksemme mukaan Suomessa on välttämätöntä hyödyntää direktiivin mahdollistamat maksimisiirtymäajat täysimääräisesti.

Jo tietosuojasetuksen soveltamisen varautumisen yhteydessä oli nähtävissä, että tarvittavien tietosuojapalveluiden hinnat nousivat, mitä lähemmäksi asetuksen soveltamisen ajankohta tuli. Tätä pitäisi välttää esteettömyysdirektiivin edellyttämien muutosten yhteydessä. Esteettömyysdirektiivin vaatimuksiin varautumisessa ja esteettömyysosaamismarkkinan viime hetken ylikuumentumisen aiheuttamien kustannusten hillitsemisessä auttaa käytännönläheinen etupainotteinen ja laajamittainen yrityksille suunnattava viestintä, viranomaisohjeistus ja -neuvonta, johon tulee varata ajoissa riittävät resurssit.

Kysymyksiä lausunnonantajille

**Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskustelu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.**

**Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.**

**Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.**

**Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?**

Tuotteiden valvonta on näkemyksemme mukaan perusteltua keskittää niin, että sama viranomainen vastaa yksin tiettyä tuoteryhmää koskevasta valvonnasta. Keskittäminen estää eri viranomaisten välisten ristiriitaisten tulkintojen syntyminen sekä parantaa tuotevaatimuksia koskevan osaamisen kasvattamista. Talouden toimijoiden on myös helpointa asioida yhden viranomaisen kanssa.

Tulevaisuudessa esteettömiin tuotteisiin on liitettävä CE-merkintä. CE-merkinnän käytön valvonta useimmissa tuoteryhmissä kuuluu jo nyt TUKESin tehtäviin. On myös tärkeää, että resurssit ja osaaminen tuotteiden valvontaan sekä siihen liittyvään neuvontaan ja ohjeistukseen ovat riittäviä. Esteettömyysdirektiiviin liittyvä valvonta, ohjeistaminen ja neuvontapalvelut sopisivat TUKESille myös siksi, että sillä on verkkosivuillaan maksuton säädöstietopalvelu, joka on laajasti eri toimijoiden käytössä. Esteettömyyteen liittyvä tietokokonaisuus täydentäisi luontevasti säädöstietopalveluun jo nyt koottua TUKESin toimialat kattavaa EU-lainsäädäntöä, kotimaista lainsäädäntöä esitöineen, soveltamisohjeita sekä oikeuskäytäntöä. Esteettömyystiedon helppo saatavuus yrityksille auttaisi sekä valmistautumista esteettömyysmuutoksiin että esteettömyystietämyksen ylläpitämistä jatkossa.

Yllä mainituista syistä Asiakkuusmarkkinointiliitto ehdottaa, että kuluttajatuotteiden esteettömyyden valvonta määrättäisiin TUKESille, joka valvoo jo mm. sähkölaitteiden ja yleisten kulutustavaroiden turvallisuutta. Kuluttajien yksityiseen käyttöön tarkoitettujen radiolaitteiden esteettömyyden valvonta voitaisiin tarvittaessa osoittaa Traficomille.

**Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).**

Asiakkuusmarkkinointiliiton näkemyksen mukaan luonnoksessa ehdotettu ESAVI on sopivin viranomainen valvomaan verkkopalveluiden esteettömyyttä. ESAV:lle tulee osoittaa valvontaan, neuvontaan ja ohjeistukseen tarvittavat resurssit riittävän ajoissa ennen esteettömyysdirektiivin vaatimusten soveltamisen alkamista.

**Erityisesti tuotteiden markkinavalvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksenä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkinavalvonnan järjestämisestä.**

TUKES päävalvojana, radiolaitteiden osalta tarvittaessa Traficom (asiaa selostettu edellä).

**Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:**

D. Joku muu?

## Rakennettu ympäristö

**Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantajia pyydetään lausumaan erityisesti siitä:**

- Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?**
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?**

Asiakkuusmarkkinointiliiton ehdottamassa taloudellisten vaikutusten arvioinnin laajentamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että henkilöliikenteen toimijoille tulee aiheutumaan jo muiden esteettömyysvaatimusten vuoksi runsaasti kustannuksia. Liikenteenharjoittajilla on käytössään direktiivin soveltamisalaan liittyviä verkkokauppoja, mobiiliapplikaatioita, itsepalvelu check-in-automaatteja sekä maihinnousukorttien lukija-automaatteja lähtöportteilla. Näiden lisäksi rakennetun ympäristön erilaiset esteettömyysvaatimukset tulevat koskemaan satamia, asemia ja lentokenttiä. Samanaikaisesti henkilöliikenne on niitä toimialoja, joihin koronaviruspandemia on iskenyt pahimmin. Koko toimiala on vakavassa talouskriisissä. Henkilöliikennettä ei pidä rasittaa rakennetun ympäristön muutuskustannuksilla.

Näkemyksemme mukaan rakennetun ympäristön esteettömyysvaatimuksia ei pidä ottaa tässä vaiheessa sääntelyn kohteeksi. Siinä tapauksessa, että rakennettu ympäristö kuitenkin otettaisiin mukaan jatkovalmisteluun, esteettömyysvaatimukset tulee kohdistaa vain uusiin hankkeisiin ja ne ympäristöt, joilla on vielä taloudellista käyttöikää jäljellä, tulee jättää sääntelyn ulkopuolelle. Rakennetun ympäristön esteettömyysvaatimusten implementoinnille olisi tällöin varattava yhtä pitkä siirtymäaika kuin tämän lausunnon kohteena olevassa sääntelykokonaisuudessa.

## Muita huomioita esityksestä

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

-

Indola Päivi  
Asiakkuusmarkkinointiliitto ry